

TANULMÁNYOK AZ OLVASÁSRÓL

Októberben Budapesten volt a szocialista országok olvasáskutatói szakembereinek konferenciája, melyre a Könyvtártudományi és Módszertani Központ megjelentetett 15 tanulmányt. Mi most a hét magyar munka közül ötről szólnunk.

Fogarassy Miklós és *Kamarás István* a választható és nem választható demográfiai tényezők (a munkamegosztásban elfoglalt hely, illetve a nem, kor, szülők társadalmi helyzete) hatását vizsgálta az irodalmi mű elfogadására. A mű *Sánta Ferenc* „Nácik” című elbeszélése volt, mely balladán tömör és talányos, nem magyaráz, nem utal az előzményekre és a következményekre, s megértése az átlagolvasótól nagy erőfeszítést kíván. A kísérleti személyek (összesen 570) között voltak idősebb és fiatal ipari munkások, idős és fiatal ipari munkásnők, idősebb mezőgazdasági munkások, középiskolások, középkorú könyvtárosok és középkorú kritikusok. A tanulmány sokoldalúan elemzi az elfogadás-elutasítás, az értelmezés, a tetszés-nem tetszés és az értékmegítélés összetevőit, indítékait, a csoportok ma-

NÉPMŰVELÉS

028.1

1974. 11

gatartásának hasonlóságait és eltéréseit.

Károlyi Ágnes azt kutatta, hogy másfél ezer pedagógus hogy van ellátva szakmai könyvvel és folyóirattal, egyéb tájékoztató eszközökkel. A tudományos szakkönyvtári tagság skálájának egyik végpontja a vidéki tanító (2 százalék), a másik a fővárosi középiskolai tanár (12 százalék), de ez természetes, hiszen a szakkönyvtárak 82 százaléka a fővárosban található, a közművelődési könyvtárak pedig csak a nagyobb városokban biztosítják a pedagógiai ellátást. Az új továbbképzési rendszer könyvtári kiszolgálása még megoldatlan, nincs minden iskolába eljutó pedagógiai dokumentációs kiadvány, az iskolai könyvtárak csak két-három éve indultak fejlődésnek. Mindennek következtében a megkérdezetteknek csupán egy százaléka tájékozódik önálló információs kiadványból. A tanulmány a pedagógus könyvtárhasználatot meghatározó ilyen és más objektív tényezőkre összpontosított.

Szentirmai László szegedi egyetemi haligatók olvasási szokásait vizsgálta egyhetes időmérleg tükrében. Kiderült: azon a héten átlagosan 4,66 órát fordítottak nem kötelező olvasásra, a kötelező irodaloméra pedig 3,64 órát (ezen belül a hallgatók fele átlag 7,37 órát); a megkérdezettek 73 százaléka járt azon a héten könyvtárban; a lányok rendszeresebben, többet olvasnak, mint a fiúk, a bölcsészek többet, mint a jogászok, a humán szakosok többet, mint a reál szakosok, a magasabb évfolyamúak többet, mint az alsók. A tények alapján Szentirmai arra a következtetésre jut, hogy a felsőoktatási intézmények hallgatói maradéktalanul az olvasók kategóriájába tartoznak, és hogy az egyetemi könyvtár szerepe jelentős az egyetemisták szabad idejének alakításában.

Gál Ágnes a Szabó Ervin Könyvtár vizsgálatát ismerteti. 15 könyvtárban 322 olvasóval két kérdőíves interjú készült, egy heterogén összetételű olvasmánylistát adtak, majd fél évig figyelték olvasmányaikat. A portrék alapján öt típus volt felismerhető: a szórakozásból olvasó, az ismeretszerző, az átmeneti olvasó (véletlen kiválasztás, több értékeset olvas), az igényes, végül a „nyitott típus” (szórakozás + ismeretszerzés + esztétikai igényesség, de az értékek megítélésében kisebb tudatosság). Megjegyzem: jó lett volna, ha nevet adnak a típusoknak. (E kutatás egyik eredménye volt a két évvel ezelőtt közre adott 50 olvasóportré.)

Katsányi Sándor tanulmánya (Történelmi műveltség — történelmi olvasmányok) arra kérészt választ, hogy az irodalom közvetítette történelmi információnak milyen szerepe van az általános műveltség és a világkép

alakításában. 400 szakmunkás-tanulóval, 400 fiatal szakmunkással és 400 fős ellenőrző csoporttal készítettek kérdőíves interjút, emellett elemezték 15 000 társadalomtudományi könyv és olvasóik jellemzőit stb. stb. Bebizonyosult a kiinduló feltevés helyesége: az olvasott művek mennyisége és a történelmi műveltség szintje között megfelelés van. All ez a tényismeretre, még erősebben a korképlátásra, de a legintenzívebben a történelmi fogalmak és törvényszerűségek felismerésére. „Az olvasás nagyobb mértékben látszik növelni a jelenlegi együttállásának készségét, mint az iskolán kívüli ismeretgyarapítás egyéb eszközeit” — állapítja meg Katsányi kissé bizonytalanul. Erre vonatkozóan a tanulmány nem ad megfelelő fogódzót, elegendő tény.

(b6)

Csizy László—Nagy Csilla: A VEZETŐ ÉS A VEZETÉS

(Alapismeretek
ifjúsági klubvezetőknek 3.)
Kiadja a Pécs-Baranyai
Népművelési Tanácsadó.

„A rendszeres klubvezetői képzés feltételezi a megfelelő általános képzettségű klubvezetőt, pusztán kiegészítéseket ad konkrét vezetői munkájához. Jelen füzetünknek is ez a célja” — írják a szerzők dolgozatuk végén. Ennek kissé ellentmond a sorozatcím (Alapismeretek...) meg a füzet egy-két fejezete is. Nem bírálatképpen mondom ezt, csupán érzékeltetni szeretném azt a bizonytalanságot, mely a klubvezetők képzésében mindmáig fennáll.

Elvileg teljesen jogos a megfelelő általános képzettség feltételezése, ez esetben indokolt a képzés kiegészítő jellegének hangsúlyozása; sokszor azonban hiányzik a felkészültség, ilyenkor a hallgató vezetési gyakorlatából kiinduló széles alapozásra van szükség.

A szerzők kísérletet tesznek arra, hogy a füzet minicélt feltételnek megfeleljen. Kísérletük lényegében sikeresnek mondható. Fő törekvésük, hogy minél rövidebben minél több ismeretet közöljenek az olvasóval.

Munkájuk információkban rendkívül gazdag, sokszor egy-egy kérdés részletesebb kifejtése, magyarázata helyett is inkább újabb és újabb ismereteket kínálnak. Mindenesetre ez a legtümömbb, legkevesebb bőbeszédű írás, amit a klubirodalomban olvastam.

Mit sűrítenek bele ebbe a fél-száz oldalba?

A *vezetéselmélet* rövid történeti áttekintésével kezdik, majd a klubot mint sajátos vezetési terepet

elemzik vezetéselméleti szempontból.

Meggyőző ismérveket sorolnak fel a klubról: az ideális létszám 30–40 tag; lehetőleg egységes korosztályt feltételez; átmeneti közösségnek tekinthető, tagsága két-három évenként kicserélődik. A felsorolást ilyen eredeti megállapítások követik: „Nincsen két egyforma körülmények között működő klub. Károsak lehetnek azok a törekvések, amelyek ezt nem veszik figyelembe. A klubok akkor kezdenek egymásra hasonlítani, amikor valami okból rosszul működnek” stb.

A szerzők ezután a főbb vezetői feladatokat és vezetési funkciókat ismertetik — világosan és tömören. Fő erénye ennek a résznek, hogy az elméletet sikerrel adaptálják a klubbeli viszonyokra. Nem általában beszélnek a vezetésről, amit aztán a klubvezetőnek kell lefordítania a maga nyelvére. Imponáló és úttörő jellegű kísérlet a rendszerelmélet eredményeinek alkalmazása az ifjúsági klubok vezetésében, noha úgy véljük, nagyon távol vagyunk még tudatosságban ezeknek az eljárásoknak, módszereknek gyakorlati alkalmazásától. Sok időre, nagy-nagy szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy pl. a blokkdiagramm, a számos ütemterv vagy a folyamatábra bekerüljön a klubvezetés eszköztárába.

A vezetési funkciók után a vezetési stílusokról olvashatunk rövid ismertetőket.

A következők négy fejezetet kísérel elütönek érzem a füzet rendeltetésétől.

Általános pszichológiai ismereteket kapunk lexikonstílusban; az érzelmekről, az érdeklődésről, az akaratról, a különféle személyiségtipológiai iskolákról (Hipokratész, Kretschmer, Jung, Pavlov), a fejlődéslelektanról, a serdülőkor, az ifjúkor és a felnőttkor sajátosságairól, végül egy féldoldas eszmefuttatás „Csoportlelektan” címmel. Az eredmény látva talán helyesebb lett volna irodalmat megadni a vezetéselmélet lelektani vonatkozásairól. Különösen veszélyes a tipológiaiak vulgáris értelmezése és használata.

Az utolsó két fejezetben a vezetői adottságokkal foglalkoznak a szerzők: érdekes-hasznos követelménylistákat, a személyi jellemvonások értékelésére alkalmas tesztek ismertetnek.

Végül a tanult ismeretek szerepéről, valamint a vezető tekintélyéről és felelősségéről fogalmaznak meg hasznos gondolatokat.

A füzet végén 66 könyvből álló, gondosan válogatott irodalomjegyzék található.

Bizonyos módosításokkal célszerű lenne országosan terjeszteni ezt a képzési segédanyagot, pl. a Klubvezetők kiskönyvtára sorozatban.